

Nr 232.

Av herr **Herlitz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av krisläget föranledda lönespörsmål.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 294 hemställes om bemyndigande för Kungl. Maj:t att beträffande statstjänstemännens avlöningsförhållanden besluta i vissa hänseenden, som eljest ankomma på gemensamt beslut av Koningen och riksdagen.

Utan tvivel är ett sådant bemyndigande påkallat, och ur synpunkten av riksdagens konstitutionella ställning synas inga invändningar kunna resas mot vad Kungl. Maj:t föreslår.

Men saken har också en annan sida. Såsom i propositionen (s. 7—9) erinras, äro de ordinarie statstjänstemännens avlöningsförmåner till viss del tillförsäkrade dem på ett sådant sätt, att ingen ändring kan vidtagas utan vederbörande statstjänstemans samtycke. Härigenom dragas i betydelsefulla hänseenden gränser för statsmakternas rörelsefrihet: lika litet som staten, ens under de svåraste förhållanden, åsidosätter sina kontraktmässiga förpliktelser, lär det böra ifrågakomma, att den rätt, som tillkommer statstjänstemännen, skulle få antastas.

Härmed förnekas ej, att det i tider av nöd kan vara berättigat att underkasta statstjänstemännen såväl som andra medborgargrupper särskilda uppoffringar. Det är tvärtom naturligt att så sker. Men det bör icke ske genom åtgöranden som uteslutande avse dem, utan genom lagstiftning, som så likformigt som möjligt drabbar olika kategorier av arbetstagare. Om sådana ingripanden är nu ej fråga. I propositionen ifrågasättas endast sådana åtgärder som staten skall företaga i sin egenskap av arbetsgivare. Vid sådant förhållande är det angeläget att noggrant tillse, att statens ingripanden hålla sig inom ramen för det mellan staten och vederbörande tjänstemän bestående rättsförhållandet.

Denna grundsats har i propositionen icke blivit bestridd. Men beträffande vissa av de åtgärder som planeras torde med fog kunna ifrågasättas, om de låta sig väl förenas med berörda grundsats. Utan anspråk på fullständighet må några erinringar härutinnan göras.

S. 4, 14. Kungl. Maj:t hemställer om bemyndigande att meddela "dispens" från föreskriften om den tid inom vilken semester må uttagas. Dessa föreskrifter äro emellertid ej "dispensabla".

S. 10. Vad avlöningsreglementet innehåller om att avlöning skall utbetalas å viss bestämd tid, måste anses åsyfta kontant betalning. En begränsning av de kontanta betalningarna kan således icke anses försvarlig.

S. 11. Tjänstemännen måste likaledes anses hava ett rättsanspråk på att prövningen av frågor om löneklassplacering och löneklassuppflyttning icke uppskjutas.

S. 12. Den ifrågasatta överflyttningen till s. k. krisindragingsstat ger i flera hänseenden anledning till erinringar. Överflyttning till indragingsstat lär väl icke böra ifrågakomma i andra fall än då vederbörande icke kan enligt avlöningsreglementets bestämmelser komma till användning i annan tjänst (genom förflyttning eller såsom vikarie). Det kan vidare starkt ifrågasättas, om de som utsättas för överflyttning till indragingsstat skola anses skyldiga att vidkännas den lönereduktion som ligger i att de placeras i lägsta ortsgrupp. Självklart torde väl vara att om den tjänst, som indragits, ånyo behöves, dess innehavare icke blott är skyldig utan även berättigad att återtaga den.

Under åberopande av vad nu anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen vid avgivande av yttrande i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition nr 294 måtte beakta de synpunkter
som anförts i motionen.

Stockholm den 4 juni 1940.

Nils Herlitz.